

Notat

10.04.2011

Vedr. voldanlægget på Christiania og dets naturmæssige og rekreative værdier.

I formålsbeskrivelsen for Christianialoven fra 2004 angives det:

»§ 1. Lovens formål er at muliggøre en udvikling af Christianiaområdet som et bæredygtigt kvarter i København i overensstemmelse med den planlægning, der gennemføres for området.

Stk. 2. Loven har særligt til formål at sikre,

1) at den del af Christianshavns Volds hovedvold og ydre vold, som ligger på Christianiaområdet, samt områderne i Carls og Frederiks Bastioner reableres som et samlet rekreativt, landskabeligt område under hensyntagen til fortidsmindets historiske udformning,

Som det fremgår er der tre hensyn, der skal varetages. For det første skal der lægges vægt på de rekreative værdier, dernæst de landskabelige og endelig som en sidste ting skal der tages hensyn til fortidsmindets historiske udformning. Den historiske udformning af voldanlægget er således underordnet de rekreative og landskabelige hensyn.

Der er nogen uenighed om voldanlæggets nuværende tilstand. I bemærkningerne til Christianialoven beskrives voldanlægget som ”*stærkt medtaget*”, men senere hen i de samme bemærkninger hedder det om fæstningsanlægget:

”Voldenes hovedform er stort set intakt. Der kan stadig ses spor efter skydeskår, kanonstillinger, ramper mv. Fæstningsanlægget har bevaret en stor del af sin historiske dokumentationsværdi, og der er ikke behov for en gennemgribende restaurering som på Kastellet.”

En besigtigelse af voldanlægget viser, at dette er bevaret og i vid udstrækning genoprettet af Christianias gartnergruppe på de dele af volden, hvor der har været et stort slid på grund af et stort rekreativt pres fra besøgende og turister. Ligeledes har gartnergruppen ved etablering af stier og trapper ledt den rekreative færdsel i området på en sådan måde, at slidt undgås. Med ganske få undtagelser er der ikke foretaget indgreb i voldenes grundstruktur. Især den nordlige del af volden er intakt og kun i ringe omfang påvirket af slid.

Der er således ikke behov for større indgreb/genopretning af voldanlægget og slet ikke i en størrelsesorden som ønsket af SES og som i et aktstykke til Finansudvalget i 2004 blev anslået til at koste 30 mio kroner, men som i bemærkningerne til lovforslaget i 2004 blev angivet til 50 mio kroner afhængig af ambitionsniveauet for oprensning af Stadsgraven, der i parentes bemærket ikke ejes af SES.

Ser man på de rekreative og landskabelige værdier, vil disse i høj grad afhænge af om man anskuer området med historiske briller eller med biologiske rekreative.

De senere års udvikling og forskning har vist, at det af hensyn til befolkningens sundhed og velvære er af stor betydning, at byområder indeholder store områder med ”vild” natur. Det har en betydelig afstressende virkning og forebygger dermed sygdom. Desuden er området med oplejet eller kun skånsomt plejet natur af stor betydning for børns mulighed for at lege og bevæge sig. Derfor lægges der i disse år større og større vægt på, at park- og naturområder i byer også kommer til at indeholde større områder med selvgroet natur. Hele dette spørgsmål er udførligt behandlet i en rapport fra 2011 fra Danmarks Miljøundersøgelser, Århus Universitet, ”Bynaturen i Hverdagslivet” samt forskning i Sverige, England, USA m.fl. gennem de sidste 25 år. Naturen på voldene på Christiania opfylder nøjagtig de kvaliteter, som omfattende forskning anbefaler som havende en positiv sundhedsværdi for menneskers sundhed og trivsel, nemlig Artsrig, Tryk og Vild.

Christianias voldanlæg er – især i nordlige del – et sådant område og bør bevares som sådant. Det er ikke i modstrid med en bevarelse af voldanlægget, men vil naturligvis ikke være foreneligt med en ”barbering” af området på samme måde som det er sket ved Kastellet. En fortsat nænsom pleje af området sådan som det i dag sker af Christianias gartnergruppe, vil både sikre områdets rekreative, biologiske og historiske interesser, uden at udgifterne løber op i millionbeløb. Området er i øvrigt frit tilgængeligt for lokalbefolkningen, Københavns borgere og det meget store antal turister og det benyttes flittigt.

Der er på voldområdet og de tilstødende vådområder registreret en for byområder helt usædvanlig biodiversitet. Der er registreret mere end 100 fuglearter, en rig varieret flora, flagermus, 19 slags sommerfugle mv. Denne meget værdifulde biodiversitet er kun mulig på grund af voldområdets store variation i bevoksning (buske, træer, urter), samspillet mellem land og vand/sump. En ”frisering” af voldområdet vil gøre området mindre egnet som levested for de mange dyr og planter og dermed medvirke til en fattiggørelse af naturen i Københavns kommune. Christianias voldanlæg er desuden karakteristisk ved at rumme en lang række arter f.eks. af planter, der er oprindelige og er en rest af områdets oprindelige natur. Dette står i stærk kontrast til SES i hvert fald oprindelige ønsker om at ændre dele af området i retning af en mere parkagtig form med udsåning af egnsfremmede arter af græsser og urter.

Christianias voldanlæg er desuden en vigtig spredningskorridor for dyr og planter mellem Køge Bugt området - Vestamager - Amager Fælled - Christianshavns Vold – området langs Østamager og videre langs Lynetten til Nordhavnstippen. Spredningsmulighederne videre op langs Øresundskysten er desværre begrænsede, men så meget desto vigtigere er det at bevare de eksisterende grønne kiler.

Københavns kommune har netop nu en plan i høring om ”plads til naturen - Strategi for biologisk mangfoldighed i Københavns kommune”, der er brug for at udvikle og ikke afvikle naturen i byen.

De historiske værdier er stort set intakte. I Københavnsområdet er der på Kastellet gennemført en ændring af voldanlægget, så det for den besøgende fremtræder på samme måde som det formodes at have set ud umiddelbart efter konstruktionen. Trævækst og buske er stort set fjernet. Området er i vid udstrækning blottet for biologiske værdier. En lignende fremgangsmåde på Christianias voldanlæg er alene af rekreative, landskabelige og biologiske årsager uønsket. Selve Christianshavns voldanlægs udformning og fremtræden er ganske tydelig i den sydlige del af området fra Christiania til Langebro og også anlæggets struktur på Christiania er let erkendelig.

Konklusionen for Christianias voldanlæg er derfor:

1. Undlad større indgreb i områdets beplantning. Bevar især ældre træer og buske og området lukkede bevoksningsstruktur
2. Bevar tagrørsbevoksninger og anden vegetations langs bredden af Ydre og Indre Stadsgrav
3. Oprensning af vandgravene ved magasindammene skal ske med stor forsigtighed og vådområdernes karakter af tilvoksede sumpområder med en stor variation af planter, insekter og padder skal bevares.
4. Den rekreative færdsel kan styres ved anlæg af grusstier og trapper uden at voldanlægget beskadiges.
5. En videreførelse af den nyværende pleje af området tager hensyn til disse punkter og kan gennemføres uden millionudgifter.

Foreningen ”Bevar Christianias Frie Natur”